

SLOVENSKI

UČITELJ

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih in katehetskih društev.**

Leto XVII.   1916.   Štev. 2.

Natisnila Katoliška Tiskarna v Ljubljani.

Vsebina:

Katehet in dom. A. Čadež	25
Z besedo na dan. Marica Koželj	28
Otrok ob času nevihte. V. Švigelj	30
Zgledi iz primerjalnega zemljepisja. —a—	33
Kaj zahteva sedanja doba od nas. J. Grad	34
Katehetski vestnik: Katehetsko gibanje	39
Katehetske beležke	39
Zgledi, uporabni pri katehezi	40
Učiteljski vestnik: Učiteljske vesti	41
Naša zborovanja	44
Vzgoja	45
Raznoterosti	47

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 krone. (Naročnina in članarina za »Slomškovo zvezo« 5 K; naročnina in članarina za »Društvo slovenskih katehetov« 5 K; naročniki, ki so člani obeh društev, plačajo 6 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema:
Uredništvo »Slovenskega Učitelja« v Ljubljani.

Urednika: A. Čadež, katehet v Ljubljani; Fr. Jaklič, nadučitelj, drž. in dež. poslanec.
Natisnila Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren Ivan Rakovec.

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
in katehetskih društev.

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XVII.

V Ljubljani, 15. februarja 1916.

Štev. 2.

Katehet in dom.

A. Čadež.

Cerkev, šola, dom, to so trije činitelji, ki so odgovorni, če se pri vzgoji šolskih otrok kaj izkazi. Voziti in hoditi morajo skupno, in sicer po istem tiru v isti smeri. Kaj bi bilo, ako bi vpregli v voz tri sile, od katerih bi vsaka vlekla na drugo plat? Podoba ta jasno kaže, da bo vzgoja uspela samo takrat, kadar složno delujejo zgoraj naštete moči. O važnosti sodelovanja šole in rodne hiše se je že toliko pisalo, da bi lahko spravili skupaj celo knjižnico. Ker sta v katehetu kar najtesneje združena prva dva faktorja: — Cerkev in šola —, ker je katehet dušni pastir, obenem pa tudi šolnik, je čisto naravno, da je on že po stanu in poklicu dolžan skrbeti, da se k vzgoji šolskih otrok pritegne tudi domača hiša.

Katehet ima staršem šolskih otrok toliko povedati! Saj imajo zlasti mestni starši tako malo pojma, kaj pravzaprav hoče katehet, kaj je njegova dolžnost in kaj zahteva od otrok. Ni malo takih, ki mislijo, da je naloga katehetova samo v tem, da pripoveduje otrokom »hebrejske« zgodbe, da nalaga otrokom naizustno učenje dolgoveznih stavkov iz knjige z naslovom »Katekizem«, da jih kaznuje z zaporom, če gladko ne odgovarjajo na vsa vprašanja itd. Utrdijo se starši v takih sodbah po napačnih in neutemeljenih tožbah zanikarnih in izmehkuženih otrok, ki iz katehetove ure ne vedo povedati drugega, nego, kako veliko jim da učiti, kako je strog, kako jih kaznuje in še razne druge po pretirani domišljavosti razblinjene pravljičice. Iz modernega in židovskega časopisja si naberejo starši še vsakovrstnih predsodkov, ki pripomorejo, da si v katehetu ne predočujejo drugega, kot neko srednjeveško strašilo. Morda se utegne res tudi pri kakem katehetu naleteti na kako primanjkljivost glede metode in strogosti; morda prevladuje tu in tam malo prestroga dresura; ali vse to so malenkosti, ki bi jih morali starši prezreti vpoštevajoč eminentno važnost verstvenega pouka in nravnostne vzgoje. Toda časi so taki, da stojе ljudje, zlasti po mestih, pod vplivom lažičasopisja, da si vse še hujske predočujejo, kakor je pa zapisano. Predsodke in napačne informacije je treba izbiti s tem, da stopi katehet v osebno občevanje s starši, z rodno hišo. Katehet sam naj razjasni, kaj hoče od otrok, kakšne dolžnosti ima on, kakšne otroci; sam naj razloži, kaj je pomanjkljivega pri otrocih, kaj pa hvalevrednega. S tem, če stopi v stik z roditelji, če jih pokliče v šolo, ali pa jih morda celo

obišče na domu, bo imel tudi priliko izvrševati del dušnega pastirstva, ki ga Nemci nazivljejo »Hausseelsorge«. V osebnem stiku bo katehet lahko opozoril na to ali drugo vzgojno točko, ki jim je bila doslej neznana. Slepa ljubezen je pri večini vzrok, da prezirajo male napake otrok, da se za važne moralne defekte niti ne zmenijo ne, dasi tiči dostikrat v takih malenkostih korenina za popolno poznejšo skvarjenost.

Pa tudi starši bi imeli katehetu marsikaj povedati, razložiti in pojasniti, kar bi bilo vzgoji le na korist. Značaj otrokov se samo v šoli docela ne more spoznati. Dobi se učenec, ki prav ljubko izgleda ter si s svojim mirnim obnašanjem pridobi simpatije učnih moči, dočim utegne uprav ta šolski ljubljenec na domu svojo mater do solz vznemirjati in žaliti. Vredno je tudi izvedeti, kakšno sodbo napravi otrok mej svojci o katehetu, kako vpliva na otroka njegova osebnost, kateheza in vzgojni poizkusi. Skratka: Vzgoja bo gotovo le pridobila, če bodo apostoli otrok, starši in katehet, sodelovali.

Bolj problematično je seveda drugo vprašanje, kako doseči zares koristno občevanje med starši in katehetom. Po župnijah na deželi pač ni velikih težav v tem oziru. Župnik in kaplan poznata svoje župnjane in njih otroke; če kaj ni prav, najdeta lahko sto prilik, ko se domenita s starši. Po večjih delavskih in industrijalnih krajih ter po mestih je pa včasih prav težko vplivati na starše.

Najnavadnejši, četudi ne najugodnejši povod, ki katehetu nudi prilikost, da se snide in seznanj s starši, je utemeljen in zadosten vzrok, da more in mora otroka z a t o ž i t i. Katehetovemu vabilu, naj pride oče ali mati v zadevi otrokovi v šolsko poslopje, ali na stanovanje, se navadno ne ustavljajo, dasi se marsikateremu nevšečnost bere že na obrazu. Oborože se že naprej s kopico izgovorov ali pa celo zbadljivih puščic, ki jih pa mora katehet že vnaprej skrhati in ublažiti. Treba je le previdnosti, da se ne razburi in razkači, da govori in nastopa z vsem taktom in z mirno ljubeznivostjo in da uporablja prestižne pomočke. Ako je n. pr. povabljen razdražljiva mati, ki se ji že iz prvega izgovorjenega stavka vidi, da hoče odpreti zatvornico nagromadenih zagovorov ali celo očitkov, potem bi pač naletel katehet, če bi jo osorno in nevoljno nagovoril, recimo tako-le: »No, kaj pa je vendar z vašim fantom? Ta poba me tako jezi, da ne vem, kaj bi z njim počel!...« Tak sprejem bi izpodbil dno vsakemu premagovanju. Razgovor bi se skoraj gotovo končal s tem, da bi dotična žena odšla s kletvico na jeziku in s srdom v srcu na gospoda. Pomislimo, da prihajajo starši, če gre za kako neprijetnost, večkrat z otroškimi predsodki, kakor da ima katehet kakšno »piko« na njihovega ljubljena.

Katehet naj takoj ob nastopu in snidenju s starši pokaže, da mu ni za prazne marnje in čenče, ampak za blagor in srečo otrokovo, in da prizna, kar je priznanja vredno, graja pa, kar je treba odpraviti. Iz njegovih besedi naj zveni ljubezen, ki odpira srca otrok, pa gladi tudi pot mirnemu, treznemu in sporazumnemu razgovoru. Katehet naj ne opusti, da ne bi najprej omenjal kake dobre otrokove lastnosti. Če nima drugega, kar bi pohvalil, naj poudari, da je otrok sicer dobrega srca, da ni še pokvarjen, da je mir-

nega vedenja, da pa pogrēša pri njem to in to. Tudi najmanjše uvodno priznanje bo za mater ali očeta blažilno mazilo za srce, prijetna godba za uho. Poprejšnja nevolja se takoj ohladi, sršeni zlete iz glave, in pogovor bo tekkel mirno naprej. Namesto prehudega očitanja naj čujejo starši le bolj pametne pomočke, kako bi čim hitreje iztrebili slabo razvado otrokovo. Na ta način ne bodo niti razkačeni niti obupani radi otrok; pač pa dobe zaupanje do duhovnika ter pogum za skrbno vzgojo.

Včasih bo namesto tega zadostovalo že samo skromno pisemce, ki ga pošlješ na dom. Če je potrebna previdnost in ljubeznivost že v govorjenju, je tembolj paziti, da pretehtaš vsako besedico, ki jo zapišeš, če nočeš, da se ne bo napačno in zlomiselno tolmačila.

Da se pospeši koristno občevanje v šolskih in vzgojnih zadevah, naj se izrabi navada, ki je menda — na papirju vsaj — splošno vpeljana: da se namreč določi čas, kdaj želi katehet s starši govoriti. Dnevi, ura in čas naj bo razviden na posebni razgledni listini, ki visi ob notranjem vhodu v šolsko poslopje. Otroke je treba na to posebej opozoriti ter jim priporočiti, naj le povabijo starše, da se prilično zglase pri katehetu. Pripomni naj, da ga bo močno veselilo, če se dva- trikrat na leto potrudijo k njemu na razgovor. Mnogo je staršev, ki jim je povabilo zelo všeč; sami od sebe se pa težko odločijo, da bi »nadlegovali« kateheta.

Karitativno delovanje šole je tudi kaj primerno, da se zbliža šola in dom. Ako ima katehet besedo pri slučajnostni razdelitvi podpor: obleke ali šolskih potrebščin — in njegova beseda bi morala biti odločilna — se bodo starši zaporedoma oglašali ter priporočali pri njem, naj ne pozabi njihovih otrok. Otroci družin, ki jih tare revščina in beda, navadno niso ravno najboljši; božičnica ali kaka druga šolska slovesnost, ki je z njo združeno obdarovanje revnih šolskih otrok, bo za kateheta ugodna prilika, ki jo bo izrabil tudi za vzgojne namene, da bo staršem, ki jih morda drugače ni blizu, položil na srce, kar bi rad izboljšal na njihovih otrocih.

Veliko ugodne prilike za blagodejno občevanje s starši najde katehet zlasti o času priprave otrok za slovesnost prvega sv. obhajila. Malo je tako zanikarnih staršev, da bi v tem času ne potrkali na šolska vrata ali pa na vrata katehetovega stanovanja; te prilike naj ne prezre; marsikako vzgojno zrnce lahko vrže na plodovita tla.

Sestanki staršev in učiteljstva (Elternabende) so se tu in tam dobro obnesli, osobito kjer deluje za krščansko vzgojo navdušeno učiteljstvo. Večinoma pridejo na taka zborovanja bolj skrbni in zgledni starši, ki imajo že itak dobro odgojevane otroke; tistih, ki so zanikarni in vnemarni ter bi jim v prvi vrsti koristili medsebojni razgovori, navadno ni blizu. Ker je ob takih sestankih razgovor s posamezniki navadno izključen ali vsaj otežkočen, pridejo le bolj vpoštev splošna vzgojna in npravstvena vprašanja, ki naj o njih razpravlja tudi katehet. Gotovo bo pa ob takih prilikah že našel tega ali onega, ki bi mu rad posebej kaj povedal o njegovem otroku. Za kateheta pripravna temata bi bila: »Kako ohraniti v družini versko mišljenje in življenje«, »Cerkveno leto v družini«, »Postni

in velikonočni čas v družini«, »Dolžnost staršev do prvoobhajancev«, »Skrb domačih za šoloodraslo mladino«, »Alkoholne pijače in otroci« itd.

Dobe se tudi starši, ki jih nikakor ni pripraviti do tega, da bi se potrudili do kateheta; zadržujejo jih ali predsodki, po nasprotnem časopisju ukoreninjena mržnja do duhovnikov, ali pa neka prirojena bojazljivost, ki je razširjena med preprostimi ljudmi sploh. Kaj storiti v takih slučajih? Nekdo je velel:¹ »Če ljudje ne pridejo k tebi, pojdi ti k njim!« Prav posebnih koristi od takih prisiljenih pohodov seveda ni pričakovati. Ako se pa najde kak zunanji povod, n. pr. bolezen otrokova, četudi neznatna, je pa obisk tem lažji in tem koristnejši. Beseda dá besedo, in spreten katehet bo hitro zavil tako, da bo njegov trud ozir otrokove vzgoje obilno poplačan.

Vsekako so pa danes razmere stalnih katehetov take, da je težko upati, da bi mogel z vsemi starši in predstojniki svojih 700 do 800 in še več učencev in učenk tekom enega leta govoriti ali pa kako drugače nanje vplivati. Nikakor pa bi ne bilo prav, če bi se hotel popolnoma odtegniti prizadevanju, da vsaj deloma zadosti zgoraj naštetim zahtevam, da se vsaj deloma posluži ugodnih časov, ki ga dovedejo v stik s starši šolskih otrok. Predvsem mora skušati, da se seznaní z onimi roditelji, katerih otroci so v verstvenem ali npravstvenem oziru očitno in nevarno ogroženi. Katehet, ki zna priti otrokom do srca, bo iskal ter tudi našel potov, ki vodijo v hišo, pa tudi v srce staršev.

Z besedo na dan.

Marica Koželj.

Še v lanskem letniku je vzkliknil gosp. A. Čadež: »Soditi po tem, kar so pisali pedagogi tekom mesecev o vojski, bi dejali, da je le-ta vzgoji največja dobrotnica. In vendar ni tako!«

Da temu ni tako, potrdimo lahko vsi, ki nam je izročena mladina v oskrbo. Vsakteri, kogar vprašaš, kako je zadovoljen v teh časih z uspehi, kakšen sad žanje njegov trud, bo povedal: »Desetkrat slabše je, kakor je bilo prej.«

Vzrokov je mnogo. Otroci ne obiskujejo šole redno, ker jih opravičuje delo. Doma so prepuščeni samim sebi. Očeta ni, da bi razbrzdane paglavce kdaj ustrahoval. Mati pa je ali premehka, ali še češče reva v večnih skrbeh in v delu tako, da ji je vzgoja otrok najzadnje, na kar bi utegnila misliti. Nebrojno grdih razvad se je zato ugnezdilo med šolarji, in vrvenje teh dni nudi kaj ugodna tla njihovemu razvoju.

Govorili smo našim učencem: »Glejte, kar je bilo starejših fantov, so odšli branit domovino. Namesto onih ste ostali doma vi. Podpirajte z delom svoj dom! Pokažite, da ste fantje in ne več igračasti otroci!«

Samozavest se je zbudila v njih srcih, in sklenili so, da hočejo biti

¹ Vide »Katech. Blätter« 1914, št. 5. p. 121.

posihmal res fantje. Ali nikar, da bi posnemali starejše samo v delu! Kaj je naredilo po njihovem mnenju fanta?

Predvsem cigarete v ustih. Poizkusili so kaditi. Kar več hkrati se jih je učilo pri eni cigareti. Pa je bilo zanič izprva. V oči je sililo in v grlo, ali četudi, navaditi se morajo, in sčasoma je šlo. V nedeljo so že pripihali frkolini s cigaretami pred cerkev.

Njihovi vzor-fantje so hodili tudi pit v gostilno. Ali naj v tem zaostajajo mlajši? Po trije so stopili skupaj. »Koliko imaš?« — »Za pol, in ti?« — »Za firtelc.« — »In jaz pridenem za četrtingo,« se oglasi tretji. Imenitno so sedeli za mizo in poklicali liter vina. Oštir pa mesto, da bi potegnil nezrele fantičke za ušesa in jih spodil, je še zadovoljen, češ, če drugih pivcev ni, so tudi ti dobri. Še pohvali jih, kako se jim poda, ker so tako mladi in že tako moški.

Še nekaj so opazali na starejših fantih. Dekleta so »štimali« in jim pisarili pisemca. Nedavno je pravila neka tovarišica: »Prišla sem na to, da si dopisujejo večji učenci z dekleti. Oni dan sta prišla dva junaka vsa okrvavljena v šolo. Povprašam, kaj je bilo. Eden pove: »Onile me je osuval s škornjem, a jaz sem nješa s pestjo.« Ko poizvedujem dalje, izvem, da je šlo za nekega dekleta.«

Eno priznanje gre tem dnevom: res hitro dozoreva v njih naša mladina.

Kakšne vzgojne pomočke pa imamo, ki naj nam pomagajo vsaj omejevatı zlo, da se ne bo širilo po bliskovo. Presneto malo je dovoljenih takih, ki bi kaj izdali.

Vprašala sem gospoda, ki poučuje v mestu same večje fante, kako pač vzdrži disciplino pri njih. Pokazal je z gesto, in razumela sem, kako.

»V mestu je šele težko!« pravi. »Pobiči so silno razposajeni, in matere nikar, da bi posvarile kdaj svoje raznežene ljubljence. Še potuho jim dajejo. Večkrat pristoka katera v šolo in prosi skoraj v solzah: »O, ne bodite prestrogi z mojim. Ne more biti miren; zelo je nervozen!« — »Kakšen nervozen? Kar pojdite in bodite uverjeni, da ga bom kmalu ozdravil te boleznı. Od zadnjic sedi kakor pribit in poslušä tako, da ne trene z očesom!«

G. Milčinski, ki ima opraviti povečini z mladostnimi zlikovci in je obiskal mnogo zavodov, v katerih se boljšajo takile, je zapisal to-le: »Kjer ima vzgojitelj v oskrbi le enega ali dva gojenca, bo brezdvomno izhajal brez palice. Nikakor pa ne oni, ki jih ima celo množico, 40 ali celo 50. Palica jih sicer ne prepriča, ali navadi jih na red in disciplino in pri takih je le navada oni faktor, ki jih odvräča od zla.« Premnogo je pedagogov, ki poznajo mladino le po psiholoških opisih, ki so odločno proti telesni kazni. Tudi nekateri stari šolniki, ki ljubijo že povsem mirno življenje, niso za to. Ne odrekajmo jim časti; saj so v šoli osiveli in storili dosti dobrega v dolgih letih svojega službovanja. A neoporekljivo je kljub temu, da imajo nekateri kaj čudovite metode.

Tako se je pritožila mlada učna moč staremu voditelju, češ, da jo dosledno ne pozdravljajo dečki iz njegovega razreda in da vsled tega trpi njen ugled na tem.

»Potrpite, gospodična, kmalu bo bolje!« jo je potolažil očetovsko-dobrohotno.

V šoli pa je dejal nekako tako-le:

»Učiteljica se je pritožila, da je ne pozdravljate. Ja, kakšni fantje ste vendar to, da ne veste, kaj ste dolžni dekletom! V bodoče jo le pozdravite.«

Od tistih dob so snemali klobuke pred njo že od daleč, a za hrbtom se ji je vsakteri glasno zasmel. Na kmetih so pobiči tuintam kar podivjali. Najmlajši šolarčki se prijokajo večkrat v šolo. Kar trije večjih se spravijo na enega in ga tepo.

Pokličem siroveže predse in jim govorim lepo na dušo. Prvi gleda potuhnjeno v tla in škili po strani na malega siromaka. V srcu pa sklene: »Le čakaj, še te bom, ker si me zatožil!« Drugi pa zre drzno v oči in zatrjuje: »Ne bom nikoli več!« Ali komaj so izpred oči, že planejo po njem in sirotek je še huje tepen.

Tu velja pač ono pravilo: »Po načinu, kako si grešil, tako boš kaznovan.«

Španska palica napravi v takih in podobnih slučajih za čudo red.

G. Stegovec je nasvetoval v zadnji številki tudi sredstvo, ki bi se pa bržkone nam učiteljicam pri velikih fantih ponavljalcih lahko kaj slabo obneslo. Kdorkoli pozna kakšne pomočke, ki jih je uporabljal že sam uspešno, naj jih kar lepo našteje. Vse mogoče je treba poizkusiti. Zato pa na dan z odkrito besedo. Nič olepšavanj in praznega govoričenja ter slavospevov tej dobi, ki je vse prej kakor hasnovita naši mladini.

Otrok ob času nevihte.

V. Švigelj.

(Konec.)

Strah, ki ga vsak več ali manj občuti ob času nevihte, povzroča predvsem, če smem tako reči, boj za obstanek. Gre namreč za izgubo premoženja, gre za izgubo življenja in s tem tudi morda nesrečno večnost. Ni moja naloga, da bi na tem mestu govoril o strelovodu, o modrem ravnanju ob času nevihte, pač pa namignem samo na nekatere stvari. Nekateri se preveč zanašajo na strelovod, na njegovo zarjavelost pa niti ne mislijo. »So velika drevesa zraven, ne bo udarilo v hišo,« pravijo; pa prepogosto udari iz drevesa tudi v hišo. Potem se vse premalo pazi, da bi se preprečil prepih v veži, v sobah. Prepogosto imajo ljudje neko preveliko vero in zaupanje na »požegnani« ogenj, ki naj brani, da strela ne udari v tisto hišo. V ta namen nalašč ob nevihtah zakurijo in devajo na ogenj šibice in vejice od tiste »butare«, ki so jo prinesli na cvetno nedeljo domov. V ta namen in za take slučaje jih skrbno shranijo.¹ Zopet drugod na kresni večer pred hišo raztrosijo kresnic, krsničevja in drugih rož; drugo jutro

¹ Te krščanske navade (kakor tudi pokajenja ob božičnih večerih) pač ne smemo podcenjevati, marveč še priporočati, seveda je treba z njo združevati tudi pobožno in zaupljivo molitev. (Op. uredn.)

zataknejo te »Janezove rože« na podstrešja, češ, to bo varovalo pred strelo! Hvalevredno navado imajo ljudje, da na tri velike božične večere škrope in pokade poslopja; a vraža mora biti tudi tu zraven: bo obvarovano pred ognjem. Vzgojitelj naj tem stvarjem ne pripisuje več moči, kakor jo imajo same po sebi ali pa po namenu sv. Cerkve. Zaradi premoženja bodi kratek svet: zavaruj ga in postavi ga v roke božje. Z božjo pomočjo in potom zavarovalnine se bo vsak prej ali slej opomogel. Ob izgubi premoženja vsled viharja, strele, »ognja božjega«, naj ostane vzgojitelj kolikor-moč miren, hladnokrven, tolaži naj se z Jobom: »Gospod je dal, Gospod je vzel, kakor je Gospodu dopadlo, tako se je zgodilo, bodi češčeno Gospodovo ime« (Jb. 1, 21). Tako obnašanje bo silovito vplivalo na nežno otrokovo srce. Tak svečan trenutek, ko se vzgojitelj vpricho grozne izgube premaža in vse izroči volji božji, vkleše v otroški spomin neizbrisne sledove.

Tudi strah za življenje, bodisi svoje ali otrokovo, prešine in prevzame vzgojitelja. Res, strelovod je, pa kljub temu se zgode nesreče. Življensko zavarovanje de facto tega strahu prav nič ne zmanjša. Življenje se ob krizah šele spozna, koliko je vredno. Vzgojitelj naj tedaj skrbi zase in za otroka, da dobi dobro zavetje. Pravijo, da preprih nase potegne strelo — torej zapri vrata in okna. Ob oknih ne postajaj! Ogenj pogasi in sploh stori vse, da sam sebe in otroka zavaruješ, pa se bo otrok že s samim takim ravnanjem več ali manj pomiril. Na prostem pod drevesom nikar ne vedriti, tudi ne blizu vode. Železnega orodja ne imej pri sebi. Zlato, pravijo, nase vleče.

Šel je po cesti neki mladenič. Bilo je ponoči, ko se dvigne strašna nevihta. Zabliska se, — in nesreča hoče, da strela udari v mladeniča; bil je na mestu mrtev. Od zlate verižice ni skoro nič ostalo, vse je raztrgalo. Bodi temu, kakor že hoče, zavaruj se, kakor veš in znaš! Naturno je, da se človek v taki stiski obrne k svojemu Bogu za pomoč in za obrambo. Tako so storili tudi učenci ob znanem viharju na morju: »Gospod, reši nas, poginjamo!« In jim pravi Jezus: »Kaj ste maloverni? Boječi? Kje je vaša vera, ali še zdaj nimate vere?« K temu dobro pristavlja knezoškof dr. Jeglič v svojem delu »Mesija« (p. 144): »Ne pokara jih Gospod, da se boje, ker strah v takem viharju je naraven. Tudi jih ne pokara, da so ga zbudili in prosili pomoči, saj so s tem pokazali, da mu zaupajo. Pokara jih, ker so preveč obupovali in trepetali strahu, da se potope.« Zato naj vzgojitelj v tem strahu pomiri sam sebe in otroka z molitvijo. Kratka molitvica k Bogu, Mariji, angelu varihu, svojemu patronu zelo človeka pomiri. Tudi je zelo hvalevredna navada, da se človek prekriža, ko se zabliska; to lepo navado nauči tudi že otroka. »In cruce salus,« pravi Tomaž Kempčan.

Še bolj kakor življenje skrbi vzgojitelja in otroka vprašanje: Kaj pa potem? Kakšna večnost? Da, greh takrat pravzaprav najbolj revoltuje — pravo revolucijo srca in duše dvigne. Tako so čutili tudi mornarji one ladje, na katero se je podal prerok Jona. Trdno spi, ko divja strašen vihar, a njegovi tovariši se boje in vsakteri vpije k svojemu bogu. Tedaj stopi k njemu krmar pa mu reče: »Kako moreš tako trdo spati? Vstani, kliči

»svojega Boga, morebiti se Bog spomni nas, da ne poginemo.« Ali molitev je tem poganskim mornarjem še vse premalo. Čutijo, da je greh kriv vse nesreče. Kdo je grešnik? Kdo je zakrivil, »da nas je ta nesreča zadela?« »Pridite in vadjajmo!« Vadjaja zadene Jona. In prvo vprašanje je: »Povej nam, zakaj nas je ta nesreča zadela?« Kakor bi hoteli reči: »Kaj si storil? Kakšen greh imaš, da mi vsi zaradi tega trpimo?« Kako hitro jim prerok prizna! »Vem namreč, da je zavoljo mene ta veliki vihar prišel nad vas!« Zahteva od njih: »Vzemite me ter me vrzite v morje in veter bo jenjal od vas!« Jona nočejo vreči v morje, tega ne! Ali končno so neradi to storili, ker so se z velikim strahom bali Gospoda. Čutili so, da bi bil to nov greh, zato so darovali klavne darove in obetali obljube Gospodu. (Jona 1, 5—16.) Ker je pravzaprav greh vir vsega zla, vse nesreče, ni še s tem rečeno, da bi bil ravno vzgojitelj ali pa otrok kriv nevihte in viharja. Zato ni prav, če vzgojitelj kara in krege otroka zaradi njegove razposajenosti in porednosti. Zdaj je čas, da se duša vpostavi v stan ljubezni božje. Nakratko obudi ljubezen v srcu: »O ljubi Bog, ljubim te nad vse; tvoj hočem biti vselej, ne zapusti me! Žal mi je, da sem z grehi razžalil tebe, svojega najboljšega Očeta.« Tudi pobožno izgovarjanje sv. imen zadoštuje. Enako: pobožno križ napraviti. »In cruce salus«, kakor rečeno. Nato naveži kratek pa rahel opomin otroku, da se bo greha bal. Tako je skoro dosledno delal don Bosko. Če se še spominjam, je nekoč med njegovim govorom nastala strašna nevihta. Kaj zdaj? Vse otrokovo čuvstvovanje se je obrnilo na nevihto. Izkušeni vzgojitelj, kakršen je bil ravno don Bosko, pretrga svojo snov in govori o poslednji sodbi. Kaj takega se ne pozabi zlepa! Istotako niso pozabili onega večera dijaki, ko so bili pri sv. Kl. M. Dvořaku, ki jim je govoril o smrti uri. Zares, kako blagodejni so ob takem trenutku nauki za nedolžno mladino. Saj pravijo trije mladeniči v ognjeni peči: »Fulgura et nubes benedicite Domino.«

Bilo je okrog leta 1888., ko je nekje na Kranjskem izbruhnila strašna nevihta. Opeko je metalo raz strehe, drevesa je ruvalo, bliskalo in grmelo je kar venomer. Ko je bilo le čimdalje hujše, tedaj reče mati svojim otrokom: »Otroci, molit pojdite, vas bo ljubi Bog prej uslišal ko nas, ker ste nedolžni!« In so šli. Toda teh besedi dotični otrok (mi je sam pravil) še danes ni pozabil. Ob takih trenutkih beseda na pravem mestu silovito učinkuje. Po nevihti zasiže solnce, v otroškem srcu pa sije žar živega spoznanja božjega, ali pa se zgodi vsled napačnega ravnanja vzgojitelja, da nastane v srcu otrokovem razdor liki pokrajini, ki je po nevihti vsa razdejana. Kdo bo popravljal, kdo sestavljal, kar je vihar razdejal? Tu radikalno delo — tam čudež! Težko delo tam, tu še težje! Prav lepo konča pesnik one lepe pesmice »Ob nevihti!«: »Otmi nas rev, otmi nadlog!«

Zgledi iz primerjalnega zemljepisja.

— a —

I.

Učenci si ne zapomnijo lahko statističnih števil. Znatno se jim pa to olajša s primerami. Učenjaka A. Humboldt in K. Ritter sta ustanovitelja primerjalnega zemljepisja. Za podlago vzemimo Kranjsko s pol milijona prebivalcev in 9955 km² površine, potem pa Ljubljano s 50.000 prebivalcev (Šiško prišteto). Sedaj pa primerjajmo Kranjsko s celo Avstrijo in posameznimi kronovinami oziroma mesti.

Avstro-Ogrska je 67krat večja kakor Kranjska in ima stokrat toliko prebivalcev. Približno isto velikost kot Kranjska imata Koroška in Bukovina. Koroška, ki je le za 4 km² večja, ima pa skoraj za $\frac{1}{4}$ manj prebivalcev. Bukovina pa, ki je toliko kakor Koroška, pa ima skoraj za polovico več prebivalcev kakor Kranjska. Kot računski vaja na pamet so za učence vprašanja: Povej, koliko prebivalcev ima približno Avstro-Ogrska? Koroška? Bukovina? Odgovore učitelj lahko izpopolni z natančnimi števili.

Manjše kakor kranjska dežela so kronovine: Primorska (Goriška samo tretjina, Istra polovica), Šlezija polovica, Solnograška pa komaj dve tretjini. Drugo razmerje je pa glede prebivalstva. Trst z okolico ima skoraj polovico prebivalstva kranjske dežele ali skoraj petkrat več kakor Ljubljana. Goriška pa malo več kakor polovico, Istra pa 4 petine, Solnograška pa le 2 petini.

Večjo površino kakor Kranjska, imajo vse druge avstrijske kronovine. Štajerska n. pr. je dvakrat in eno četrtno večja, Tirolska skoraj trikrat, Hrvatska štirikrat, Dalmacija enkrat in eno četrtno, Bosna in Češka petkrat, Galicija osemkrat, Ogrska pa 28krat, Avstrijska nad Anizo enkrat in eno petino, pod Anizo pa dvakrat, Moravska meri dvakrat in eno četrtno Kranjske.

Prebivalcev pa ima štajerska skoraj trikrat toliko, Tirolska dvakrat, Hrvatska petkrat, Dalmacija za eno petino več, Češka 13krat več, Galicija 15krat, Ogrska skoraj 35krat, Avstrija nad Anizo več kakor za polovico, Nižje Avstrijska pa skoraj sedemkrat (Dunaj sam več kot štirikrat toliko, t. j. toliko kakor 40 Ljubljani), Moravska pa skoraj petkrat toliko, Bosna približno štirikrat.

Ako primerjamo sedaj Ljubljano z drugimi glavnimi mesti, tedaj vidimo, da so le Celovec, Gorica, Solnograd, Opava, Zader manjši. Približno isto število prebivalcev imajo Pulj, Inomost in Sarajevo. Celovec, Gorica in Opava pa samo dve tretjini, Solnograd in Zader pa tri četrtnine, Črnovice in Zagreb skoraj še enkrat toliko, Linc za eno tretjino več, Gradec trikrat toliko in Brno skoraj tudi trikrat, Lvov štirikrat, Praga skoraj petkrat, Budimpeša pa 17krat.

Vsa kranjska mesta in trgi imajo manj prebivalcev kakor Ljubljana. Približno enako število (okroglo 2500) prebivalcev imajo Kranj, Škofja Loka, Novo Mesto, Kočevje, Tržič, Idrija ima pa več prebivalcev (nad

6000) kakor Kranj, Škofja Loka in Radovljica skupaj. Najmanjše kranjsko mesto je Višnja Gora, ki nima niti 400 prebivalcev, tako da ima v Ljubljani ena sama hiša, n. pr. kolizej, več ljudi. Največji trg na Kranjskem je Tržič, ki je štel leta 1910. 2629 prebivalcev. Manj kot 2000 prebivalcev imajo mesta Kamnik, Postojna, Metlika, Črnomelj; manj kot 1000 pa Krško, Radovljica, Lož, Kostanjevica in Višnja Gora. Trgi Jesenice, Ribnica, Vipava, Cerknica imajo pa nad 1000 prebivalcev.

Ako primerjamo sedaj še nekatere višine kranjskih hribov med seboj in vzamemo Ljubljanski grad (s 364 m nadmorske višine) za podlago in ga primerjamo s Šmarno goro, ki ima 671 m nadmorske višine, tedaj bi ne bila Šmarna gora niti dvakrat višja kakor Ljubljanski grad; ako pa primerjamo obe višini od vznožja, potem je Grad le 64 m visok, Šmarna gora pa 361 m, torej ta skoraj šestkrat tako visoka kakor Grad. V primeri Šmarne gore s Triglavom, pa z ozirom na veliko daljavo lahko primerjamo absolutni višini, t. j. 2864 : 671, in tedaj spoznamo, da je Triglav več kot štirikrat višji od Šmarne gore, skoraj isto razmerje dobimo, ako primerjamo relativni višini, t. j. višini nad vznožjem. Zaradi bližine bomo primerjali Ljubljanski grad s Krimom na podlagi relativnih višin, in tedaj najdemo, da je Krim 12krat višji kakor Grad. Primerjamo li Triglav z Velikim Klekom na Koroškem na podlagi absolutnih višin, torej 2864 : 3798, potem Triglav z Mont Blankom v Švici 2864 : 4810 in še z najvišjo goro na svetu — Gavrizankar v Aziji 2864 : 8840, tedaj spoznamo, da je Veliki Klek za eno tretjino višji kakor Triglav, Mont Blank za dve tretjini in Gavrizankar pa trikrat višji. Ker Triglav na Kranjskem na mnogih krajih vidimo, si lahko predstavljamo višine prej omenjenih vršacev.

Primerjamo li prebivalstvo naše države po narodnosti, tedaj nam kaže račun, da je med 100 prebivalci Avstro-Ogrske povprečno 25 Nemcev, t. j. ena četrtina, Čehov 17, Srbo-Hrvatov 11, Poljakov 9, Rusinov 8, Slovencev 3, Madjarov 18, Rumunov 6, Italijanov 2. (Dalje.)

Kaj zahteva sedanja doba od nas.

J. Grad.

(Predavanje pri zborovanju podružnice »Slomškove zveze« za novomeški okraj — dne 3. februarja.)

Že nad poldruugo leto divja krvavi boj ob mejah naše ljube domovine, kakršnega ne pomni svetovna zgodovina, kakršnega težko še dočakajo pozni rodovi. V kronike se pa pišejo dolgi listi o junakih, teh vrednih sinovih ljube domovine, kako so pevajoči odhajali na bojišče, kako hrabro in vztrajno so kljubovali silnim navalom sovražnika, kako drzni — nepremagljivi so bili. V naše kronike se pišejo članki o napornem delu doma ostalih starcev, žená in otrok za prehrano vojske in svojcev. — V kronike na višjih mestih se pa beleži tudi domoljubno delo učiteljstva, ki ga sedaj izvršuje.

Vse se trudi, vse hiti z občudovanja vredno naglico, da čim več stori v teh hudih časih za Boga, domovino in občni blagor, da pomaga po svojih močeh, da se čim prej doseže slavna končna zmaga in častni mir.

Od slavnega vojskovodje do vojaka-prostaka stoji slednji mož kot lev na svojem mestu; od sivolasega starčka do šestletnega deteta, vse vihti poljsko in drugo orodje, da pripomore k slavni zmagi v zaledju. Vse, vse se zaveda, da je gigantsko delo doseglo svoj višek.

Tudi v naša svetišča — v šole so posegli vojni dogodki, tudi tu se je mnogo izpremenilo.

Novi časi — nove potrebe.

Zato je pa za nas — pa kaj pravim samo za nas — za naš narod, za širno našo domovino nad vse važno, da se pogosto vprašamo:

Kaj zahteva sedanji čas še od nas?

Učitelji in vzgojitelji narodovi smo. Največji zaklad domovine, da, recimo naravnost: bodočnost domovine je mladina. In ta mladina — up in ponos in bodočnost domovine je v naših rokah. Mi učitelji — duhovni in svetni — smo poklicani, da pripravljamo naši domovini bodočnost, kakršne je vredna. Lepša bodočnost domovine je pa le v dobro vzgojeni mladini

Gospoda! Ako je temu tako, ali si morete misliti srečnejšega, zaslužnejšega človeka na zemlji kakor je vzgojitelj — te bodočnosti? In to smo mi tovariši in tovarišice, mi skromni učitelji in učiteljice!

Glavno težišče našega dela v sedanjem času je pravilna vzgoja mladine. Večina naših očetov, ki so stebri dobre vzgoje in discipline v družinah, je na vojski. Doma so ostale matere, ki so morale po odhodu svojih mož vse moči zastaviti za obstanek rodnega doma in družine. — Da so naše matere dobre gospodinje, smo vedeli, da pa so v potrebi tudi vrli gospodarji, vidimo lahko sedaj. Vse gospodarstvo in gospodinjstvo sloni sedaj skoro po vseh naših domovih na šibkih ramah materinih. Ali je čudno, da pri tolikem delu, pri tolikih skrbih ne morejo posvečati matere vzgoji otrok toliko skrbi, kolikor bi bilo potrebno? Ali naj se čudimo, da se je tu in tam prejšnja disciplina zrahljala? Priskočimo materam na pomoč; bodimo jim krepka podpora, krepkejša kot kdaj poprej; saj so podpore potrebne, pa tudi vredne.

Dolžnost nas kliče v prvi vrsti v šolo. Tu je naš ateljé, tu je dom naše mladine — za cerkvijo najlepši, najsvetejši kraj.

Kakor umetnik zasnuje svoj načrt po dolgem in tehtnem preudarku v glavi in ga potem v obrisih začrta na list, tako mora vzgojitelj prestopiti šolski prag z natančno določenim načrtom v glavi in v srcu, saj je on tudi umetnik, ker je vzgoja umetnost.

Za Boga in domovino vzgajajmo mladino — to nam bodi glavno načelo. K Bogu vodimo v prvi vrsti naše otroke. V teh hudih časih pokažimo otrokom vse mogočnost božjo, ki lahko naenkrat ustavi strašni bojni požar; pokažimo jim nad vse dobrega Boga, ki čuva s svojo mogočno roko njih očete in brate v strelskih jarkih; pokažimo jim Boga, to večno Resnico in Pravico, ki hoče, da zmaga pravica in pogine laž!

Z živo vero, trdnim zaupanjem in z brezmejno ljubeznijo naj se oklepajo nedolžna srčeca svojega Stvarnika, tem bolj, čim hujše so nadloge, čim trši so udarci!

Vzgajajmo dalje mladino za samozatajevanje. Tudi naši mali občutijo grozote vojske. Pomačajmo jim, kolikor nam dopuščajo moči! Kakor vsem, se tudi mladini reže sedaj tanjši kruh, deli pičlejša hrana, napravljiva skromnejša obleka. Naj se tudi mladina utrjuje v samozatajevanju in naj se vadi v zadovoljnosti z malim. Povejmo ji, da je to potrebno, da to človeka utrdi v značajnosti, ako trpljenje in vsa pomanjkanja voljno prenaša ter jih voljno daruje Bogu in domovini.

Resnica in pravica zmagujeta, in brezdvomno bosta podlegli laž in krivica. Zato pa naj tudi v srcih mladine kraljujeta le resnica in pravica; za laž in krivico naj ne bo prostora v njih!

Resni časi zahtevajo resnih — treznih ljudi. Gospoda! Prevažna točka pri vzgoji je treznost, ki se pa žal še vedno premalo vpoštevava. Da je to res, naj citiram besede prof. dr. Kovačiča, ki pravi: Mnogi žalujejo za svojimi dragimi, ki so padli častno na bojišču; da pa gre v Avstriji leto za letom okoli 50.000 ljudi v prerani grob vsled alkohola, in da ostane do 15.000 nepreskrbljenih otrok brez očetov — vsled pijančevanja, kdo se zmeni za to? Ljudi skrbi usoda svojcev, ki so prišli v vojno ujetništvo; da pa vsako leto spravi alkohol do 180.000 svobodnih avstrijskih državljanov v ječo, za to se svet ne briga. Vojna porabi mnogo denarja, tožijo ljudje. Da pa v Avstriji vsako leto zapijejo dve in pol milijarde, to se ne zdi nikomur škoda. Velikansko bo delo po vojski, da se zacelejo rane, a če temu delu ne bo podlaga treznost, bo vse delo stavba na pesek!«

Tovariši, tovarišice! Naprej z dobrim zgledom na delo! Zadnji čas je, da se združimo vsi do zadnjega v »Učiteljski protialkoholni zvezi«, in da pričnemo z intenzivnim podrobnim delom med narodom!

Usmiljenost in dobrotljivost pa naj bo krona naše vzgoje. Srca naše mladine naj bodo vneta za trpečega brata. O, kažimo otrokom v teh bridkih dneh tudi potoke solzá, ki teko iz očes naših mater, naših vdov in sirot! Vzbučajmo v nežnih srcih naše mladine sočutje do onih, ki so žalostni in potrti!

Grozote vojske so nas sicer že precej utrdile, in naša srca so postala neobčutljivejša za vse vtise, ki se menjavajo takorekoč vsak dan. A srca naše mladine naj ne zakrknajo!

Seveda pa pri vsej skrbi za dobro in času primerno vzgojo mladine ne smemo zanemarjati učenja, ampak storimo tudi tu v polni meri svojo dolžnost, ker le v dobro vzgojeni in primerno izobraženi mladini je boljša bodočnost domovine.

S šolsko mladino pa zapuščajta tudi učitelj in učiteljica šolsko poslopje in pohitita med ljudstvo. Tudi tu je njuna vzgojna pomoč potrebna. Tu je treba tolažiti sivolaso mater, ki bridko plaka za padlim sinom, ki ji je bil up in ponos; tam morda obupuje vdova v krogu svojih otrok-sirot, ki je tolažbe in dobrega sveta potrebna. Tovariš, tovarišica!

Tolažita in brišita solze, svetujta in pomagajta ter lajšajta gorjé! Povejta objokani materi, da je padel njen sin kot junak, zvest in vdan Bogu in cesarju do junaške smrti! Zbudita ji v srcu ponos, da je bila mati vredna sina junaka! Vdovi in sirotam pa kažita dobrega nebeškega Očeta, ki so mu vdove in sirote najbližje, in na dobrega in velikega državnega očeta, presvetlega cesarja, ki ne bo zapustil vdov in sirot svojih junakov!

V tej ali oni družini bo treba krepko posvariti upornega sina, ki je pozabil 4. božjo zapoved in ne sluša matere, ker se mu ni bati odsotnega očeta; ali neposlušno hčer, ki hoče hoditi svoja pota, ne meneča se za zapuščeno mater, ki ji kloni glava v skrbeh in bridkostih. Z resno, a očetovsko besedo vam ne bo pretežko pripeljati take grešnike zopet na pravo pot.

V šoli in med ljudstvom je za nas toliko dela, kakor ga ni bilo nikdar poprej in ga morda ne bo več poslej. Blagor nam, če bomo stali v teh bridkih urah ljudstvu ob strani v krepko podporo! Deležni bomo slavne končne zmage; domovina nas pa bo prištevala med najvrednejše dobrotnike.

Pa ne le sedanjost, tudi bodočnost nam mora biti pri srcu. Utihnili bodo topovi in po širni domovini bo zaoril klíc:

»Hurá! dobljena zmağa je!«

Po naših cerkvah se bo pa razlegal med veselim zvonjenjem večno lepi hvalospev:

»Hvala večnemu Bogu!«

In vračali se bodo naši junaški mladeniči v naročje svojim materam, možje bodo objemali svoje žene in otroke, domovina pa bo obsipala zmagovalce s cvetjem. —

Ni dolgo tega, ko sem se vozil proti Žužemberku. V poštнем vozu sva sedela z nekim vojakom, ki se je vračal z bojišča za nekaj dni na dopust. Bil je vesel, in ves navdušen je pripovedoval to in ono. Naenkrat pa utihne in solze ga oblijejo. Zagledal je svoja otroka, ki sta mu šla naproti. Skočil je z voza, dvignil prvega in drugega ter ju poljubljal, pa plakal kakor otrok. »Ali so mama zdravi? Sta bila pridna?« ti vprašanji je komaj izgovoril. Globoko v dnu srca zaprta ljubezen do dragih mu svojcev je privrela z vso močjo na dan. Ni šel več na voz. Vzel je v vsako roko enega dečka ter ju stiskal k sebi, srce pa mu je vriskalo veselja in sreče.

Predragi! Tako se bodo vračali tisoči naših očetov po dobljeni zmagi domov. O, skrbimo, da bo to svidenje srečno, veselo! Skrbimo, da bo to svidenje praznik za naše očete in otroke!

»Ali ste bili pridni, ste ubogali, ste molili radi?« to bodo prva vprašanja skrbnih očetov. In če bodo videli, da smo jim z božjo pomočjo ohranili ljubljene otroke dobre in nepokvarjene, bodo pozabili ves trud, vse trpljenje, vse samozatajevanje, ki so ga prestali v boju za domovino; srečni bodo ter iz srca hvaležni.

Že sedaj pripravljajmo našo mladino na ta slovesni dan, da jo popeljemo — ko nAPOČI ta dan — čisto, nedolžno in lepo vzgojeno zmagoval-

cem naproti. — »Kako je bilo, ljubi očka?« — »Oj, sinko moj, težko in grozno, pa veličastno« — dolga povest. »Kako je bilo, ljubi otroci?« — »Oj, očka, hudo brez vas! Delali smo in molili — molili in delali, pa tudi učili smo se. Dva razreda sem dovršil, odkar vas ni bilo. Težko smo vas čakali — oj, da ste le prišli, da ste le še prišli!« — — —

Pa ta dan, poln veselja in sreče, bo za marsikatero družino najžalostnejši dan. V marsikateri dom ne bo vrnitve, ne bo solz veselja, marveč grenka žalost. Odprla se bodo vnovič ranjena srca domačih, potoki solz bodo lili na mater zemljo, v kateri spe naši padli junaki smrtno spanje.

Sirote se bodo zaman ozirale po dragem očetu ter ga pričakovale danes in jutri, dolgo, dolgo, zaman. Cenjeni! Menda ni šole, kjer bi ne bilo nobene sirote. Ali naj vam res te še posebno priporočam in opisujem njihovo veliko nesrečo, da bi vam omečil srca, da bi se z vsemi močmi zavzeli zanje? O, predobro poznam dobra srca svojih tovarišev in tovarišic!

Po vojski pri Dunaju leta 1693. so delili obilni vojni plen. Ta si je izvolil krasno orožje, drugi bisere, tretji zlato itd. In prišla je vrsta na škofa Koloniča, da si voli. Ta pa se ozre, in oko mu obstane na kopici plakajočih otrok-sirot, ki so njih očetje padli v vročem boju. »To bodi moj plen!« reče plemeniti vladika.

Gospoda! Tudi nam naj bodo med našimi dragimi najdražji oni, ki so najnesrečnejši, najbolj zapuščeni! Njim žrtvujmo največ ljubezni, največ časa! Z dnem, ko so nam pripeljali starši otroke v šolo, smo tudi prevzeli nase odgovornost zanje. Ali nam ne pravi srce, da smo po smrti staršev mi dolžni po svojih najboljših močeh skrbeti za zapuščene sirote ter jim pripraviti boljšo bodočnost? Da! Lepša in srečnejša bodočnost naše domovine je tudi v teh otrocih, ki so postali sirote. Kri njihovih očetov je tekla za domovino. Ali poznate večjo žrtev, kakor so jo doprinesli domovini ti očetje? Ali si morete misliti krasnejši dar domovini — od darú otrok-sirot, ki so žrtvovali svoje očete? Te sirote naj bodo naš vojni delež! — Pa kaj, ko smo sami ubogi. — Nič ne dé. Dobrih src je povsod, in tu se najde pomoč.

Naš največji Učenik je rekel: »Kdor sprejme katerega teh mojih malih, sprejme mene!« S temi zlatimi besedami pohitimo na delo za zapuščene sirote že sedaj! Nabirajočim prispevkov zanje, se nam bo posrečilo tu ali tam omečiti srca boljših družin, ki bodo sprejele katerega najpotrebnejših v oskrbo in vzgojo. Za druge pa bodo, poleg države in dežele, gotovo dobra srca prispevala, da jih bo mogoče odgojiti v raznih zavodih — te žive spomenike Bogu in domu najzvestejših sinov.

Gospoda! Vse to zahteva sedanja doba od nas učiteljev in vzgojiteljev naroda. Ali bomo zmagali to lepo, veliko delo? Gotovo; saj smo si izbrali za vzor velikega pedagoga, enega najslavnejših, najvrlejših sinov slovenske domovine: — našega Slomška. Ž njim vred tudi mi zakličimo: »Delajmo, bratje, saj počivali bomo v grobu!«

Katehetsko gibanje.

Vedno se učimo. Tako lepih, prijateljskih in poučnih sestankov menda nima izlepa še katera korporacija, kakor »Društvo slovenskih katehetov«. Tako domače, brez obzirov in brez strahu se pogovorimo o vsakovrstnih vprašanjih, ki se tičejo kateheze, vzgoje in drugih šolskih in časovnih zadev. Poleg glavne razprave, ki se temeljito obdela, pridejo na vrsto zanimive slučajnosti, ki pripomorejo, da se čedaljebolj poglobljamo v katehetsko stroko, obenem si pa izpopolnjujemo učbeno pot ter užigamo ogenj navdušenja in gorečnosti za katehetsko delo.

Za sestanek dne 9. februarja je bila določena kateheza o previdnosti božji, in sicer z ozirom na izražene misli v zadnji dr. Levičnikovi razpravi »Centralna misel pri katehezi«. Nelahko snov je obdelal katehet P. Grobljar O. T. Snov je jako važna in obširna, zato je kateheza po vsebini močno narastla, ker se je g. referent potrudil, da je zbral veliko pojasnjevalne in razlagalne tvarine zlasti v zadnjem delu pri »uporabi«.

Pri debati so navzoči v dopolnilo omenjali naslednje stvari: Kateheza o božji previdnosti naj bi se bolj prilagodila sedanjim razmeram in sedanjemu vojskinemu času, ko se po eni strani nemalokrat čuje nekako bogokletno govorjenje zoper božjo previdnost, po drugi plati pa se prepričujemo o stanovitni in neomajni zaupljivosti in vdanosti naših vojakov v božjo voljo, — v božjo previdnost. Zato bi bilo primerno, če bi se za podlago in podavanje ali pa vsaj za uvod izbral primeren zgled iz številnih vojaških dopisov. — Omenjalo se je tudi, naj bi se pri tej katehezi bolj poudarjala prostost človekova in pa previdnost božja, ki posega vmes, ker je tudi med našim ljudstvom le preveč razširjen neke vrste fatalizem.

Iz vse kateheze, ki je bila razmerno zelo dolga in temeljita, se je videlo, kako težko je dobiti lepo učno enoto ob tej obsežnosti sedanjega katekizma. Iz

obdelane tvarine o božji previdnosti bi se dale, ako bi bil čas, napraviti tri vzorne kateheze. Ako hočeš spraviti vso tvarino v eno učno enoto, si v zadregi, če želiš ustvariti nekaj vzornega. Prav zato pa se je čul glas, da se ne kaže servilno vezati na knjigo, kajti učna knjiga ni cilj, ampak znanje ter veselje otrok za katehezo in za nauke, ki naj bi po njih živeli. — Marsikje se dá veliko vprašanj strniti v eno katehezo, dočim se je pri važnejših treba razmerno tudi dalj časa pomuditi. Glavna stvar pri tej katehezi — kakor tudi pri drugih — bodi, da se otrokom pokaže dobrotljivost in ljubezen božja do nas. To je tisto, kar je tako lepo razložil dr. Levičnik v prejšnjem referatu »Centralna misel pri katehezi«.

Tudi pri zadnji debati nas je nehote zavedlo na zahtevo po reformi katekizma, ki je nujno potrebna, če hočemo, da se nam vse dobre in tehtne pridobitve ne razbijejo ob kleščah sedanjega katekizma, ki smo prisiljeni vanje več ali manj vtisniti kateheze in se prilagoditi (zaradi učencev) učni knjigi.

Razgovor o obhajilnih molitvah ni še dospel do ugodnega zaključka, ker je bilo na razpolago premalo izdelkov. Upamo pa do prihodnjic ustreči tudi v tem oziru.

Katehetske beležke.

Z Bogom začni! (Molitev vzgojitelja.) Sv. Duh, učitelj učiteljev! Daj mi, da spoznam tvojo resnico in vrednost človeške duše, otroške duše, njene lastnosti, moči in potrebe. Odkrij mi ono hrano, ki naj jo nudim pri pouku otroški duši; daj, da spoznam in morem ločiti, kar je za življenje potrebno — od tega, kar je ničevno. Pokaži mi pot, po kateri morem vcepiti potrebne nauke v otroška srca; naj uvidim, kako je moč spajati vzvišene nauke in dušne zmožnosti. Kaži mi pravi cilj, da ne zablodim. Ne odtegni mi razsodnosti pa tudi ne preglednosti. Podari mi milost, da bom mogel vplivati ne le na razum, marveč tudi na srce, da ne bom imel le trenutnih

uspehov, marveč dosegel stalne sadove. Naj se mi vse posreči — brez zmore, brez napake, brez škode. Krépi moje telo, da bo moj duh mogel le v tvojo čast delati, kar tako iskreno želi.

»Katech. Bl.« 1916.

»**Strašno rad poslušam . . .**« Kaplan neke župnije, kjer je prav veliko soc. demokratov, pripoveduje to-le: »Eden izmed učiteljev mi pošlje vselej, kadar imam od 11. do 12. krščanski nauk, nekaj svojih kajónov, ki jih ima za kazen priprte. Med temi sem videl zadnjič tudi svojega učenca B., ki ima v krščanskem nauku slab red, in je bil zaradi lenobe in nagajivosti od mene že večkrat kaznovan. Ob koncu ure vprašam vsakega kaznjenca, zakaj je priprt. B. mi pravi: »Jaz nisem primoran tukaj biti; večkrat sem že kar sam od sebe tukaj ostal, ker se mi pri krščanskem nauku lepo zdi. Vas tako strašno rad poslušam.« — Ta odgovor je bil zame seveda laskav, pa me je tudi ganil, kajti od takega siroveža, kot je bil imenovani B., takega odgovora pač nisem pričakoval. Ta opazka je bila zame obenem glasno bodrilo, naj se tudi vbodoče potrudim, da bo imela ura krščanskega nauka privlačno moč tudi za zanikarneže.« — Naj bi o vsakem katehetu mogli učenci reči: Vas tako radi poslušamo!

Zgledi, uporabni pri katehezi.

Zaupanje umirajočega vojaka. Francoski pisatelj Maurice Barrè pripoveduje, kakor je poročala dunajska »Sonntagszeitung«, naslednjo zanimivo epizodo iz bojev na Flandrskem: V nekem temnem gozdu so našli nemškega vojaka; Viljem Baumer mu je bilo ime. Bil je hudo ranjen in je prebil v gozdu pet dni brez vsake jedi in pijače. Ko so ga našli in odvedli v lazaret, je umrl vsled opešanja in ran. Pri njem so našli zapisnik, ki je v njem umrli vojak s tresočo roko zapisal sledeče zadnje besede, iz katerih je razvidno, da so bile njegove misli ob bližajoči se smrti obrnjene le na Boga in nebeško domovino: »Ker je volja božja, da umrjem, zato naj velja njemu zadnji pozdrav. Francoska krogla, ki me je zadela, ko sem šel na patroljo, me je ranila v kolenu tako, da se nisem mogel

več ganiti z mesta. Pet dni sem tukaj v mračnem gozdu. Lakota me bo umorila. Večkrat sem prosil Boga pomoči. Nisem je našel, toda kljub temu ostanem zvest svojemu Bogu in ne tožim, ker so moje ure končane. Kmalu bom v svoji pravi domovini. Na svidenje gori v nebesih!«

Molitvenik — prijatelj v težki uri. (Vojno pismo bivšega učenca.)

»Preč. g. profesor! — Ne vem, ali se me še spominjate. Le malo časa sem bil Vaš učenec; spoznal sem Vas dobro, zato sem Vas cenil in spoštoval. V onem kratkem času ste mi dali toliko, da sem s tem lahko zadovoljen vse življenje. Molitvenik, ki ste ga mi podarili, ko sem se podal na nevarno pot v fronto, sem smatral kot darilo, kot spomin. Danes mi je molitvenik — kot učitelj. Ko sem tri dni lačen in žejen ležal na Doberdobski planoti, moker in s krvjo oškropljen, nisem imel nič več upanja, da se še rešim. Tu začutim v suknjiču molitvenik. To je bila moja rešitev. Kakor jed in pijača se mi je zdela vsaka beseda; vsaka beseda mi je bila v tolažbo in mi je pripomogla, da sem vztrajal v bojih, kakršen je bil 12. avgusta. — 13. avgusta sem bil ranjen. Dva dni sem ležal, preden so me dobili; dva dni me je Bog krepčal in me varoval. Nепrestano v ognju granat, pokrit z mesom mrtvih, ne da bi se mogel ganiti, sem spoznaval Boga, čutil njegovo moč in dobrotljivost. Zdaj še-le sem se naučil prav moliti, prav na Boga zaupati. V teh dveh dneh sem še-le jasno spoznal vrednost Vašega darila. — Od tega časa sem kristjan, pa drugačen kakor sem bil prej. — G. profesor! Ko ste mi dali molitvenik, sem bil vesel Vaše skromne prošnje do Boga: »Bog Vas obvaruj!« — Vem, da Vas bo veselilo, če Vam rečem: »Bog me je obvaroval!«

Zdravje se mi vrača in upam, da se Vam bom mogel enkrat na Dunaju zahvaliti in zagotoviti, da bom vsekdar na Vaši strani, če bo treba braniti sv. vero.«

(»Korr. A. P. S.« 1916, št. 1.)

Kdor Boga zaničuje . . . Duhovnik iz freiburške nadškofije piše v »Korrespondenz A. P. S.« (1916, št. 1.): V dobri in pošteni občini v Porenju se nahaja že od početka vojske oddelek črnovojnikov, ki stražijo most čez Reno. Večina

izmed njih se je udeležila zadnje božičnice in srečolova, ki so ga priredili pri tej priliki dobri, krščanski občani. Neki vojak je dobil lep križec. V svoji razposojenosti si ga pripne na prsi kakor vojno odlikovanje ter se, govoreč razne šaljive opazke, smuka semintja med tovariši. Neki drug vojak pa v zasmeh sklene roke, poklekne pred podobo Križanega, se pripogne, zraven pa blebeta otročje neumnosti.

Kmalu nato sta odrinila oba ta dva na bojišče. Prvi je dobil smrtno rano, in sicer prav tam, kamor je bil obesil križec; drugi je bil težko ranjen. Zdravniki mu niso mogli dosti pomagati: vse življenje bo ostal pohabljen. Nič več ne more pokonci hoditi, ampak drži se venomer sključen, podobno kakor ta večer, ko se je v zasmeh sklonil pred podobo Križanega.

Učiteljski vestnik.

Nadzorniki pri nadzorniku. V 1. letošnji številki smo nakratko poročali, da so se predstavili novemu deželnemu šolskemu nadzorniku, dr. Mihaelu Opeka, vsi kranjski c. kr. okrajni šolski nadzorniki. Ob tej priliki je novi dež. šol. nadzornik razvil programatično nekako naslednje misli o ljudskošolski vzgoji:

Kakšno vzgojo mladine zahtevamo, da bo naš narod dober, plemenit in tako — srečen? Takšno, kakor jo hoče in zahteva od nas ljudskošolski zakon. Versko-nravno. Prvi princip je vera. Zakaj mi moramo vzgajati za resnico in vera je resnica; mi moramo vzgajati za lepoto in v veri je lepota; mi moramo vzgajati za dobroto in v veri je začetek in konec vsega dobrega. Vera je oko življenja. Vera je v delu počitek, v solzah tolažba. Brez vere ni prave plemenitosti srca — v veri pa so studenci, kateri drže v morje popolnosti. Če bi vsi ljudje bili odgojeni tako, da bi nihče ne prekoračil niti ene zapovedi katekizma, bi bili sami dobri ljudje na svetu in zemlja bi bila raj. Zato bomo predvsem gledali, da bo naša mladina imela globoko v srcu to, kar je bilo našim očetom najsvetejše, sv. katoliško vero; čuvali bomo, da se naša mladina uči živeti, delati in trpeti verno — zmerom s pogledom nakvišku in preko mej te zemlje do večnosti. — Drugo je n r a v n o s t. Kaj je n r a v n o? N r a v n o je praktično to, kar je teoretično — verno. Življenje po veri — to je n r a v n o s t. Živeti po veri pa se pravi: dati Bogu, kar je božjega, cesarju, kar je cesarjevega, skupni domovini, kar je

njenega, svojemu narodu, kar je njegovega, sebi, kar je prav, bližnjemu, kar mu gre. To je n r a v n o s t. — Eno točko je posebno poudariti: Dati cesarju, kar je cesarjevega. Naša vzgoja mora biti globoko patriotična. Vsi vemo, kako sveto je ime vladarjevo v našem narodu. Koliko ljubezni in spoštovanja je v srcu, kadar je na jeziku to ime — cesar. V tej ljubezni in v tem spoštovanju ter v ljubezni in zvestobi do skupne avstrijske domovine utrjujmo mladino bolj in bolj. Povejmo ji, da je v tem četrta božja zapoved, kateri je obljubljen poseben blagoslov. Kažimo te čase otrokom kri, ki jo prelivajo njihovi očetje in bratje za cesarja in za domovino Avstrijo, in povejmo jim, da bo ta kri klicala maščevanje nadnje, če ne bodo za Bogom najbolj zvesti cesarju in svoji avstrijski domovini... Če tako učimo in odgajamo otroke, jih s tem že učimo in odgajamo tudi za dobre Slovence. Zakaj kdor je Bogu in cesarju zvest, ta tudi svojemu ožjemu narodu ne bo nezvest. Vreden potomec bo svojih slovenskih staršev, človek, ki bo poleg skupne domovine Avstrije ljubil iz srca tudi ožjo svojo slovensko domovino — ne z razburjeno besedo, s kričanjem, ampak z mirnim delom zanjo, v duhu in resnici.

Da bo pa mladina tembolj dovzetna za vzore, katere ji hočemo in moramo vcepiti v šoli, za ljubezen do vere in življenja po veri, za zvestobo in vdanost do vladarja, za močno in delavno ljubezen do širše in ožje domovine, — da bodo ti vzori prepričevalno in vodilno prešinili mlada srca, za to se zdita ne-

obhodno potrebni dve stvari: čistost in treznost mladine. Mi moramo ohraniti mladino čisto in trezno. Kjer je nečistost in pijanost, tam se sploh neha prava človečnost, ker se neha — razum. Zato posvečujemo vso svojo skrb čistosti mladine. Glejmo, kaj mladina bere, kod hodi, kako se zabava, s kom občuje. Dokler nam bo otrok nedolžno gledal iz oči v oči, tako dolgo vse dobro naredimo iz njega; ko bo začel metati pogled v tla — je naša vzgoja dokončana... Podobno skrbimo za treznost mladine. Protialkoholno vprašanje je neizrečeno važno vprašanje. Zdržujmo se sami pijače, prosimo učiteljstvo, da se zdržuje, pred vsem pa navajajmo otroke k zdržnosti. Priporočajmo, učimo, svarimo! Velikanske bodo naše zasluge za domovino in narod, kateremu bomo vzgojili zdravo in krepko potomstvo.

Dar »Slovenskemu Učitelju«. Milostivi g. prelat A. Kalan, kanonik in vodja Marijanišča v Ljubljani, je poslal upravnistvu obenem z naročnino še lep dar, ki se bo porabil v dobro našemu listu. Gospodu darovalcu smo tembolj hvaležni, ker nam bo letos, ko se je tisk tako podražil, precej trda za plačevanje. Naj bi ta zgled vzpodbudil naročnike in prijatelje našega lista, da bi ne zamudili vsaj svoje obveznosti, kajti s tem bi bilo upravnistvo rešeno vseh morečih skrbi.

Odlikovanja državnega uradništva. Med 1500 odlikovanci, ki so prejeli razna pohvalna priznanja zaradi med vojsko pridobljenih zaslug, je tudi nekaj učiteljskih oseb, namreč profesorji Ludovik Lederhas, Frančišek Jeraj, Alojzij Virbnik, ki so prejeli vitežki križ Franc Jožefovega reda. — Ravnatelj c. kr. učiteljišča v Ljubljani Anton Črnivec je dobil naslov »vladni svetnik«. — Vadniškemu učitelju Ivanu Krulec v Ljubljani je podeljen zlati zaslužni križ s krono. — Okr. nadzornik nemških ljudskih šol v Ljubljani, profesor dr. Henrik Svoboda je odlikovan z naslovom »šolski svetnik«.

Imenovanja. Šolski okraj Ljubljana — mesto: Marta Čretnik, supl. na nem. dekl. š.; Ana Košca, supl. na dekl. osemrazrednici v Spodnji Šiški. — **Ljubljana okolica:** Albina Malavašič, supl. na Vrhnikih; Josipina Franke, zač. učit. v Hrušici; Ana Sirk, supl. v

Hrušici; Frančiška Kunauer, supl. v Polhovem gradu; Zlatka Gabršek in Olga Vodišek, supl. na Viču; Hermina Kobal, zač. učit. v Podlipi; Ruža Divjak, poizk. kand. pri Dev. Mar. v Polju; Julijana Spitzer, supl. na Vrhnikih; Štefanija Novak, supl. pri Dev. Mar. v Polju; Ernestina Gospodarič, supl. na Dobrovi; Kristina Rogar, zač. učit. na Dobrovi. — **Črnomelj:** Marija Gabršček, supl. v Metliki; Amalija Uršič, supl. v Gribljah; Konrad Barle, zač. šol. voditelj v Metliki mesto obolelega nadučitelja Valent. Burnika. — **Kamnik:** Leopoldina Plevelj, supl. v Radomljah; Bernarda Zupančič, supl. v Dolskem; Štefanija Klovvar, supl. v Dolu; Helena Fischer, supl. v Stranjah; Armela Vremšak, supl. v Nevljah; Melanija Sever, supl. v Moravčah. — **Kočevje:** Marija Horvat-Nosan, zač. vod. v Banji Loki; Marija Kreiner, supl. v Koč. Srednji vasi; Ana Hočevvar, supl. v Velikih Laščah. — **Kranj:** Frančiška Mrak, supl. na deželni šoli v Trziču; Justina Kavšek, supl. na deželni šoli v Trziču; Antonija Kuralt, supl. v Predosljah; Vida Soklič, supl. v Poljanah; Helena Sodja, supl. v Sori; Marjeta Lileg, zač. učit. na dekl. šoli v Trziču; Frančiška Sušnik in Pavla Peternelj, zač. učit. na deški šoli v Škofji Loki; Angela Hafner, zač. učit. na dekl. šoli v Trziču. — **Krško:** Karmen Hvala, zač. učit. v Telčah; Marija Povh, zač. učit. v Boštanju. — **Litija:** Marija Tramte, zač. uč. na Vačah; Irma Grohar, supl. v Toplicah pri Zagorju; Helena Repič, supl. v Št. Vidu pri Zatičini. — **Loga t e c:** Alojzija Modic, supl. v Cerknici. — **Novo mesto:** Kat. Valerija Jeraj, zač. učit. v Gor. Sušicah; Ivana Vagu-Zalokar, zač. vod. v Orehovici; Helena Kavčič, zač. vod. v Mirni peči. — **Postojna:** Marija Bolčina, supl. v Podkraju; Marija Lavrenčič, supl. v Budanjah; Lidija Pečenka, zač. učit. v Harijah; Armelija Širok, zač. učit. na Planini; Gabrijela Balanč, supl. na Planini; Fran Logar, supl. v Vipavi. — **Radovljica:** Frančiška Rihteršič, zač. učit. v Boh. Srednji vasi; Silva Šusteršič, supl. na Jesenicah; Berta Saksider, supl. v Radovljici; Julija Prestor, supl. v Kamni gorici.

Stanovanjsko doklado je dovolil občinski svet v Ljubljani onemu delu mest-

nega učiteljstva, ki doslej tega priboljška še ni bil deležen. — Kakor izvemo, se je dovoljena doklada že razdelila, in sicer med oženjene učitelje, vdovce in vdove.

Iz ujetništva. Nadučitelj Fr. Silvester se nahaja sedaj v mestu Marijinsk — Sibirija. V pismu, ki je bilo odposlano dne 30. novembra 1915, in je došlo uredniku te dni, pravi: 16. novembra smo prišli po tridnevni vožnji iz Kajinska v mesto Marijinsk, kjer sem našel že okrog 200 plenjenih tovarišev, med njimi Slovence črevljarja Bajca in Hočevarja. Že 17. novembra 1915 je došel za nami omski brigadir in naslednji dan je bil natančen »osmoter lagera«. Prijazni gospod je ogledal s svojim adjutantom vsa pomeščenja in obljubil plenjenim »lavko«, kjer bodo lahko kupovali čaj, sladkor in drugo. — Hrana je tu boljša nego v Kajinskem, pravtako hleb. Za svojo osebo sem zadovoljen tudi s stanovanjem. Ko dobimo še lastno prodajalno, nastopijo zlati časi za vse tiste, ki bodo imeli kaj pod palcem.

Kmalu nato je priromala v uredništvo lepa dopisnica s sliko ujetnika — Silvestra, ki drži v eni roki napis v cirilici »Ruskaja žizenj« — rusko življenje, v drugi kapo. Oblečen je v lepo kožuhasto suktnjo, — izgleda pa kakor ruski svečenik s pošteno, manj negovano brado. Umevno, da tudi na sliki ni sam; za spremljevalca mu stoji ob strani ruski stražnik - vojak, ki se zdi, kakor bi bil preoblečen pošten Gorenjec.

Med Bosanci. Tovariš nadučitelj Ivan Primožič — sedaj kadet v vojni — piše: »Med Bosanci, oziroma Ercegovci se počutim prav dobro. Osem mesecev že živim v njih sredi; vzljubil sem te krepke sinove našega juga. Seveda se dostikrat spomnim naših Janezov, ki sem se od njih prav težko ločil. Ercegovci niso sicer tako živahni, zato pa tembolj zvesti in vdani. — Če mi Bog da zdravje, bom pozneje obširneje poročal. Pristrčno pozdravljam uredništvo in vse, ki ste zbrani v »Slomškovi zvezi«.

Okrajnih učiteljskih konferenc letos ne bo. Naučni minister Hussarek je obvestil deželne šolske svete, da odpadejo letos okrajne učiteljske konference, ker je velik del učiteljstva v vojnem službovanju.

Deset vojnih naukov. Vojska nas je že marsikaj naučila, dasi ta huda in ostra šola še ni pri kraju. Če imamo v mislih šolstvo, moramo priznati: To, kar so nekateri smatrali za zastarelo šaro, vendarle ni bilo tako slabo, — kakor tudi ni vse dobro, kar so proslavljali kot neprecenljivo pridobitev. Prav tako se tudi glede vzgoje in učne metode vsaka novost ni obnesla. Strokovnjak dr. Weber je razvil na neki konferenci sledeče nazore, ki naj bi bili nekak pravec v pedagogiki za bodočnost. »Mutatis mutandis« jih navajamo tudi tukaj:

1. Naša šola (govori seveda o Nemčiji) je morala biti zadnjih 30 let na pravi poti, drugače bi se naši vojaki ne bili tako obnesli, kar se tiče ali splošne izobrazbe, ali versko-nravne trdnosti, ali praktične uporabe. Zato moramo tudi v bodoče ohraniti konservativno šolsko politiko; kar imamo dobrega, ne smemo zabarantati za nepreizkušene reforme, marveč premisliti je treba, če nismo že preveč modernizirali.

2. Šoli moramo ohraniti pravi domači značaj; vzgoje za spoštovanje in avtoriteto ne smemo zamenjati za tuje varljive ideale »samovlade« in za takozvano svobodo osebnosti.

3. Ne smemo se vdati nevarnemu toku, da bi otroka mehkužili in oboževali po vzorcu znane Ellen Key in njene histerične knjige o stoletju otroka.

4. To, kar v šoli delamo in učimo, moramo pravilno in pošteno izvrševati, ne pa hlepeti po zmedeni raznovrstnosti. Mojster je tisti, ki se zna omejiti in obvladati.

5. Med realnimi predmeti naj ima še bolj kot dozdej prednost tista tvarina, ki je s človekom bolj v zvezi, n. pr. zgodovina in zemljepisje. Učeno in abstraktno prirodoslovje v zmyslu biologije — je pač previsoko za naše učence. Za državljansko izobrazbo sta zgodovina in zemljepis najboljše priprava.

6. Za telesno izobrazbo bo treba pač kolikormoč veliko storiti, toda nikakor ne v zmyslu onih kričačev, ki hočejo otroka docela razbremeniti, ki mu prepovedujejo vsak napor, zraven pa polovico prostega časa.

7. Na učiteljskih pripravnicah naj se kandidati tega temeljito uče, kar bodo

pozneje rabili. S tem ni rečeno, da se morajo vsemu priučiti, marveč iz semenišča morajo prinesiti zdravo in živahno zmisel za učenje, da se morejo izpopolnjevati. Ako se doseže po pripravnicah še peto leto za učiteljsko izobrazbo, bo to narodu le na korist.

8. Geslo za bodočnost bodi: Ne previsoka učenjaška bahavost! — Akademiska »učenost« v zmislu vseučiliških ved se ne sme precenjevati; kajti tudi preprosti možje iz ljudske šole so se izkazali v vojski ne le po zadostnem znanju, ampak še bolj kot vseskozi razumni in pametni ljudje, tako da so jih takozvani olikanci morali naravnost občudovati.

9. Predvsem bomo skrbeli, da bomo pospeševali notranjo kulturo, to je versko-nravno čuvstvo, da bo ostalo odkrito in resnično, zvesto in pobožno.

10. Kar tiče zunanje kulture, smemo želeti, da bo vzgoja dostojnosti in olike še boljša, vsekako pa taka, da nas bodo vnani narodi še bolj spoštovali, kot doslej.

Deželni odbor štajerski je sklenil, da se morajo tudi za leto 1916. — in sicer za sedaj do konca marca — izplačevati ljudskošolskim in meščanskim učiteljem draginjske doklade v visokosti, kakor pretečeno leto. Učitelji samskega stanu, ki so vpoklicani pod orožje, so izvzeti. — Zadnji čas se je raznesla vest, da utegne biti izplačevanje teh doklad ustavljeno, ker ni potrebnega pokritja. Leta 1913. se je namreč moral zvišati davek na pivo, da so se mogle dovoliti draginjske doklade. Ker je pa izdelovanje piva omejeno, so se skrčili tudi tozadevni dohodki, oziroma davki na pivo. Kljub temu se bo prizadeval deželni odbor štajerski, da spravi skupaj svoto 2 milijonov kron, ker bi ob tej draginji bilo učiteljstvo preveč prizadeto, če bi odpadla draginjska doklada.

Bojišče. Velika srebrna hrabrostna svetinja je bila pripeta kadetu A. Z d o l š k u, učitelju iz Gornjega grada na Štajerskem. — Goriški profesor dr. E d v a r d D o l i n š e k ni mrtev, kakor je bilo lani razglašeno, ampak se nahaja v ruskem ujetništvu v kraju Karakala, blizu perzijske meje. — Po smrti je bil odlikovan naš tovariš g. E m i l Ž a n,

praporščak 17. pp. Namenjena mu je bila hrabrostna svetinja 2. vrste, že preje je bil pa dobil bronasto hrabrostno kolajno.

Naša zborovanja.

Novo mesto. Zborovanje Slomškove zveze za novomeški in črnomeljski okraj se je vršilo 3. februarja t. l. dopoldne ob 11. uri v Novem mestu. Namesto predsednika nadučitelja Štulerja otvoril zborovanje društveni tajnik p. Atanzij. Pozdravi najprej g. nadzornika Jankota Grada in mnogoštevilne zbrane člane. Med navzočimi sta tudi g. ravnatelj Brežnik in g. učitelj Schweiger iz ribniške doline. Nato je sledilo predavanje nadzornika Grada: »Kaj zahteva sedanja doba od nas.« Omenja sedanjo vojsko, ki nam je vzela može in varihe in s tem tudi oporo pri vzgoji. Naše žene so močne, vendar potrebujejo zlasti pri vzgoji pomoči; zato pa naj učiteljstvo pomaga voditi mladino. G. govornik vnema učiteljstvo, naj navaja mladino k poštenosti, zatajevanju in zaupanju do Boga. Poudarja tudi korist treznosti in opozarja na neizmerno škodo pijančevanja. Vzgojitelj naj gre tudi med ljudstvo, ki potrebuje tolažbe in sveta. Po zadobljeni zmagi vračajoči se junaki in možje bodo učiteljski trud obilno blagoslavljali. Dolgo trajajoče pritrjevanje je najbolje spričalo, da je učiteljstvo odobravalo njegovo predavanje. Nato je imel referat tajnik p. Atanzij o vzvišenosti učiteljskega stanu. Opozarjal je na najvišjega učenika Kristusa, ki bodi vzor vsakemu vzgojitelju v skrbi za zveličanje nedolžne mladine. Rešitev nedolžnih duš terja tudi sv. Cerkev in vsa človeška družba od vsakega vzgojitelja. Otroška srca so najbolj sprejemljiva za lepe resnice in čednosti. In uprav učiteljstvo je poklicano, da mladino navaja na pot čednosti, saj uprav zaradi tega so poslali starši otroke v šolo. Ni videti sicer včasih trenutnega uspeha, a trud ni izgubljen. Predavanje g. tajnika je zelo ugajalo.

Nato je govoril g. nadzornik o protialkoholni učiteljski zvezi, h kateri se je takoj priglasilo 28 članov. Pozival je učiteljstvo, naj kaže ljudstvu lep zgled. — Gosp. župnik iz Podzemlja je zahteval, naj se vloži protest proti sramotanju

našega naroda glede pijančevanja; zato se je sestavil ob splošnem odobravanju protest z besedilom: Duhovniki, učitelji in učiteljice, zbrani na zborovanju Slomškove zveze v Novem mestu dne 3. februarja 1916, slovesno protestirajo proti nečuvnemu grdenju slovenskega naroda po Müllerjevi brošuri, kot da je vsled žgane pijače degeneriran. Obžalujejo sicer, da je v tem oziru marsikaj slabega kakor povsod. Odločno pa zanikajo, da bi bilo tako kakor trdi brošura Müller-

jeva. Zborovalci so pooblastili g. nadzornika, da pismeno pozdravi g. nadzornika Štruklja in nadučitelja Štulerja. Pri točki »Slučajnosti« opozori p. Akvin na splošno razvado kajenja med otroki in prosi, naj oblast kaj pripomre, da se ta razvada ne ukorenini. — Pohvalno se mora reči, da se učiteljstvo še nikoli ni udeležilo v tolikem številu. Bilo nas je zbranih 75. Prav posebno je pa treba zabeležiti, da je bila Belakrajina prav odlično zastopana.

Vzgoja.

Zgled.¹

»Vseh oči so obrnjene nate. Tvoja hiša in tvoje ravnanje jim je zrcalo in javna šola za pravilno življenje pred vsem svetom. Kakor ti delaš, mislijo, da smejo delati vsi. Varuj se torej, da kaj ne storiš, kar bi smeli po pravici grajati tisti, ki radi grajajo; in da ne bi morali zametati tvojega zgleda tisti, ki ga imajo posnemati!«

S temi jedrnatimi besedami označuje sv. Hieronim moč dobrega in slabega zgleda, ki ga dajejo družini ali občini njeni predstojniki. Za vzgojno delo pa trdimo še več: Vsi naravni in nadnaravni vzgojni pomočki so brez koristi, če ne vidijo otroci na vzgojiteljih dobrega zgleda. Uči otroka in nadzoruj; obračaj ga na pravo z dobrim in hudim; moli zanj in ga pošiljaj k službi božji in sv. zakramentom: prazen trud drevi in davi, če delajo vzgojitelji drugače, kakor pa učijo. »Hočeš druge vneti, moraš sam goreti,« pravi Slomšek. Redka, silno redka izjema je to in pravi čudež, če imajo slabi starši dobre otroke. Pa take čudoredke izjeme pametnemu vzgojitelju niti za hip ne omajejo resnice: Duša vzgajanja je dober zgled.

Čimbolj delujeta skupaj zdrav pouk in dober zgled, tem lepših sadov mora roditi vzgoja. Besede mičejo, zgledi pa vlečejo — to je stara

istina. Zato je tudi Gospod Zveličar, nebeški vzgojitelj človeškega rodu, preživel na svetu najvažnejše dobe človeškega življenja — otroško, mladeniško in moško — da je dal v vsem lep zgled. V »Dejanju apostolov« piše o njem sveti Luka (1, 1.): »V prvem pisanju (to je v svojem evangeliju) sem govoril od vsega, kar je začel Jezus delati in učiti.« Torej: najprej je sam delal, sam storil, potem šele drugim priporočal in naročal. Apostoli so dober zgled tudi vneto priporočali svojim učencem in naslednikom. Škofu Timoteju (1. 4, 12.) piše sv. Pavel: »Zgled bodi vernim v besedi in obnašanju, v ljubezni, v veri, v čistosti!« In Rimljanom naroča (12, 17.): »Prizadevajte si za dobro, ne le pred Bogom, ampak tudi pred vsemi ljudmi!« Sveti cerkveni učeniki niso mogli zadosti v živo dopovedati, koliko je vreden osobito pri otroški vzgoji zgled staršev. »Dela staršev,« pravi sv. Hieronim, »so knjige, iz katerih se uče otroci.« — In sv. Bernard zatrjuje staršem: »Le tedaj bodo imele vaše besede moč, če bodo vaši otroci tudi videli na vas, da ste res prepričani o tem, kar jim priporočate. Glas zgleda je mnogo čistejši in bolj doneč kot glas iz ust.« — Sv. Ciprijan je pridigoval krščanskim staršem: »Otroci zmiraj bolj pazijo na to, kar starši delajo, kakor na to, kar govoré. Dela staršev imajo tudi jezik, še bolj zgovoren, kakor je jezik v ustih.« — No, pa saj so celo paganski modrijani odločno trdili, da brez zgleda ni misliti na uspešno vzgojo. »Oni, ki vzga-

¹ »Bogoljub« 1915, št. 12 »Vzgoja otrok«. Kar velja o starših in za starše — to naj vsak vzgojitelj in učitelj obrne nase! Moč zgleda je tu tako krepko opisana in dokazana, da bi bilo res škoda, če bi tega stavka ne priobčili. — Ur.

jajo mladino,« pravi modrijan Platon, »ji morajo za zgled kazati svojo lastno svetost.« In stari Seneka je trdil: »Dobro je, če ima mladenič blagega moža za zgled, da mu je pred očmi in ga posnema. Človeško srce mora imeti nekoga, da ga časti; če nima lepega zgleda, težko bo kdo hrepenel po popolnosti. Kdor si pa izvoli častitljiv zgled, bo kmalu tudi sam častitljiv.« — Ali pa poglejte, krščanski vzgojitelji, naše narodne pregovore, kako jedrnato in jasno mnogi poudarjajo vpliv dobrega in slabega zgleda zlasti pri vzgojnem poslu: Kakor mati prede, tako hči tkè; — če je mati spaka, je rada tudi hči taka; — kakor stari pojo, tako mladiči cvrče; — otroci imajo sto oči, pa poldrugo uho; — od vola se uči orati volè; — če je oče junak, bo sin gotovo vojak itd.

Poizkusimo zdaj razvozlati uganko, zakaj ima osobito zgled staršev toliko moč na otroško dušo.

Opozorili smo že spredaj na to, kako otroci radi druge posnemajo. Čim manjši so, tem rajši. Prva otroška vzgoja je navezana le na posnemanje in na navado. Stvarnik sam je položil v otroško dušo silni nagon zvedavosti, ki že detetu v zibelki ne da miru, da mora vse videti in otipati. Pa tudi čuti dete kar po naravnem nagibu, da mu ni na nikogar bolj gledati kot na očeta in mater in na druge domače. Tem otrok vse zaupa. Zlasti zgled očetov in materin je otroku kakor magnet: nevzdržno ga potegne za seboj. Kar storé oče in mati — misli otrok — to mora biti dobro in pravo. Nedolžna duša kar nič ne dvomi, niti ne slutí, da bi moglo biti grešno, krivično, napačno, kar vidi delati očeta ali mater. Nedolžni otrok je prepričan v dno duše, da sta oče in mati človeka brez napak in brez greha.

Vidiš zdaj, odkod silni, neodoljivi vpliv, ki ga ima zgled staršev na dušo in na srce otrokovo. Kar starši storé, kakor starši delajo — tako sodi otrok — sme tudi on, in tako mu je tudi najbolj všeč. Prav nič ga ne skrbi, nič ne peče, če dela tako, kakor vidi očeta in mater. Saj sliši

doma, v cerkvi in v šoli, da so mu starši božji namestniki, torej za otroke zgledi kakor nobeni drugi. Zato jih posnema brez pomisleka in bojazni, posnema v govorjenju, v vedenju, v hoji, pri delu in jelu, pri molitvi in počitku, v mišljenju in čuvstvovanju, v dobrem in slabem. Rekli bi: kakor opeka — na solncu je gorka, v ognju vroča, v vodi mokra, na suhem suha, na ledu mrzla, v blatu opolzka; tako tudi otroška duša: kakršna je njena najbližja okolica, predvsem oče in mati, taka je pa sama. To je vedel že pagan Platon, ki je zapisal: »Oče in mati veljata otroku skoro toliko kot Bog; na svetu ne pozna nič boljšega.«

Pa tudi drugi odrasli, zlasti bratje in sestre, sorodniki in posli, botri in botre, nič manj pa tudi tovariši in tovarišice, silno veliko lahko koristijo otroku s svojim zgledom, pa tudi škodujejo. Vsak količkaj odrasel človek ima pač pri otroku vsaj nekaj veljave. Otroku se zdi: Ta več ve in boljše zna kakor jaz — hajd za njim! Kar vidi otrok na odraslih, mu je povečini vse všeč, pa sprejme vase. Ah, te otrokove oči! To so njegov prvi vodnik, zaveznik! Oči, oči, tem vse verjame, vse zaupa, vsemu odpira. Z njimi občuduje na odraslih moč, razumnost, spretnost, iznajdljivost, šegavost, preprostost in razkošnost, čednost in strast, vse...

Še več lahko trdimo: Niti živali niso otroku premalovredne, da bi jih ne posnemal. Rad skače otrok kakor konj, se trga kakor mačica, poskakuje kakor petelinček, kuka kakor kukavica, se plazi kakor martinček, se skriva kakor miška, čeblija kakor ptiček... Vse mora kako ponarediti, naj je nerodno ali ugodno, snažno ali umazano, lahko ali težko. Posnemanje je deci pač uk in hkrati zabava. Deklica oskrbuje svojo punčko, jo umiva in ziblje, pestuje in pita, vodi na izprehod in polaga v zibelko, kakor vidi svojo mamo. Fantiči junačijo s konji in vozovi, s puškami in topovi, pokajo in vpijejo, jašejo in vpregajo, kupčujejo in kmetujejo — kakor vidijo svoje očete. Deklice kuhajo in pečejo, perejo in likajo, snažijo in pometajo — kakor doma matere. Stotero posnemanj dan na dan. Da, tako močan je

ta naгон posnemanja v otroku, da ga ne oplashi niti težava, niti neprijetnost, da le poizkusi, kakor delajo »veliki«. Kako mučno mora biti otroku v duši in pri srcu, v pljučih in v želodcu, ko si nažge in potegne iz očetove ali dedove pipe! Pa poizkusiti mora... Nobenega užitka nima, nobene slasti, še neznano hudo mu je, če pije vino, pivo ali celo žganje, pa le sili in tišči, dokler vsaj ne oblizne. In iz tega oblizovanja — kako rada se izcimi navada! Saj smo že omenili, da se po zgledih najbolj utrjujejo navade in razvade.

Kaj torej storiti? Vsak razumen človek mora po teh pojasnilih priznati: Zgled odraslih, posebno očeta in matere, mora biti otroku v padec ali v vstajenje, v zveličanje ali v pogubljenje, v gotovo srečo ali v neizogibno nesrečo. Ravnati je pri krščanski vzgoji tako:

Varuj predvsem, ti krščanski vzgojitelj, otroka z vso skrbjo slabih zgledov! »Pohujšanje sicer mora priti,« pravi Gospod, »ali vendar gorje tistemu človeku, po katerem pride pohujšanje.« (Mat. 18. 7.) Pa zakaj gorje? Zato, ker pohujšanje tudi odraslemu človeku mnogo škoduje. Kaj pa šele otroku! Gospod Zveličar je zato še prav posebe naročil in zabičal: »Glejte, da ne zaničujete katerega teh malih!« (Mat. 18. 10.) To se pravi: Glejte, da jim ne boste v spotiko! »Kdor pa pohujša katerega teh malih... bi mu bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja.« (Mat. 18. 6.) — Kdor namreč niti pred otroki nima toliko obzira in do njih toliko usmiljenja, da bi jih vsaj nalašč ne

spridil s svojim govorjenjem ali vedenjem, tak izprijenec zasluži, da se iztira iz človeške družbe in pokonča, kakor da je deroča zver. Otroku je namreč slab zgled nedopovedljivo bolj nevaren kot pa odraslemu človeku, ker otrok še nima jasnega presodka v dobrem in hudem.

Prepoved samo na papirju! Kaj je z odredbo, ki prepoveduje obisk kinopredstav šolski mladini v Ljubljani?... V šoli zabičujemo, da otroci ne smejo k predstavam, razen če bi se zanje priredili posebni sporedi; zdaj pa čujemo, kako pridno pohaja mladina v Kino-Central, kako obiskane so predstave, kadar ni izrecno napisano »Za mladino nepriprimerno«. Tudi posebne predstave za mladino se priporočajo po listih, lepakih in letakih! Ali je šolska oblast, ki je izdala prepoved, s tem zadovoljna? Ali so filmi cenzurirani? Ali so te predstave neoporečne? Kaj pa cenzorji, ki so bili svoj čas v to določeni in imenovani? — Nam se zdi, da naj se vsaj sedaj mladina ne vabi v zapravljanje časa in denarja, naj se ne razvaja z zabavo, ki je vsaj dvomljive vrednosti. Kvarna je gotovo očem, kvarna in nevarna pa (vsaj!) v toliko, ker se iz te navade izcimi razvada in strast, ki hoče in zahteva vedno več. Izpočetka se razvajenci zadovolje s preprostimi, recimo indiferentnimi prizori, pozneje pa zahrepene po pikantnosti; ako jim tega ne nudi Kino-Central, bodo šli pa drugam, kjer je tankovestnost še bolj ohlapna, kakor pri onih, ki bi morali biti tankovestni, — tja, kjer vestnosti sploh ni več. — Naj se napravi v tem oziru red! Mladino imamo še v oblasti, starini nam kažejo »fige«, njih zgled utegne nase potegniti tudi mlajše.

Raznoterosfi.

Nekatere posebnosti kranjskih jezer. Največje kranjsko jezero, oziroma najmanjše je Cerknjsko. Kakor znano, poleti skoraj popolnoma usahne, tako se je čisto posušilo leta 1893. Vsako jesen se pa napolni kotlina z vodo, in sicer znaša vodno površje 21 do 56 km². Globočina meri največ 6 m. Nadmorska višina je 550 m. Voda spomladi večinoma

odteče tako, da se zemlja čez poletje zaraste, kar služi poljedelcem za steljo.

Najlepše jezero je pa Blejsko z otokom, ki ga je že Prešeren imenoval raj kranjske dežele. Leži 501 m nad morsko gladino, je 28 m globoko in njeva površina meri 150 ha ali 1.5 km².

Bohinjsko jezero je znano po svoji divjeromantični legi ter spominja

vsled tega na bavarsko Kraljevo jezero in pa na Bakarski morski zaliv pri Reki. Njega površina znaša 310 ha = 3.1 km², nad morsko gladino pa leži 507 m.

Klanško jezero pri Belipeči je najmanjše in ne dosti večje kakor kaki srednji bajer. Znamenito je pa, ker leži v vznožju (933 m) gorskega velikana Mangarta (2678 m).

Slovanska krajevna imena nam pogostoma pričajo o sorodnosti jezikov, tako n. pr. imamo Krakovo in Trnovo na Kranjskem, pa tudi v Galiciji, Krka (Turjak) na Dolenjskem in v Dalmaciji (Črnigori), Praga na Češkem in pri Varšavi, Rakitna na Kranjskem in Rokitna na Poljskem, Slivnica pri Šmarji in v Bolgariji, Rudnik in Leskovec na Kranjskem pa tudi v Srbiji, Stolovnik na Štajerskem in v Srbiji, Krim na Kranjskem in na Ruskem. Sorodnost se nahaja tudi med — Kranjci in Ukranjci. Na Poljskem je mesto Lublin, a Čehi nazivljejo Ljubljano — Lublan. Imamo tudi reki Drin in Drina. — Enakih primer najdemo v zemljepisju še prav veliko. Nekatera imena, kakor n. pr. »Poljane«, »Planina« in »Tabor« najdemo skoraj v vseh slovanskih deželah.

Je li red »primerno« pozitiven ali negativen. Do leta 1909. smo imeli na ljudskih šolah za vedenje samo štiri rede, in sicer: popolnoma primerno, primerno, manj primerno in neprimerno. Red »primerno« smo imeli tedaj sploh za pozitiven red. Sedaj imamo pet redov, namreč: hvalevredno, povoljno, primerno, malo primerno in neprimerno. Nekateri pa smatrajo sedaj (proti pomenu besede) red »primerno« za negativen red, menda zato, ker velja na srednjih šolah »entsprechend« za negativen red; toda na srednjih šolah imajo samo štiri rede in »entsprechend« stoji na predzadnjem mestu.

Mesto Brno za šole. Po uradnem poročilu je leta 1915. izdalo mesto Brno za šole 2,617.868 K. Od te vsote je dobila I. mestna državna realka 28.000 K, II. nemška državna realka 4200 K, nemška deželna realka 29.380 K, nemški dekliški licej 39.704 K, mešane ljudske in nemške meščanske šole 2,137.579 K, ustanove in podpore 93.480 K.

Telesna kazen v ljudski šoli. Pri okrajnem sodišču v R. na Češkem sta tožila dva očeta učitelja in kaplana, ker sta v šoli telesno kaznovala njihove otroke. Učitelj in kaplan sta bila oproščena. V razsodbi se naglašja, da § 413. kaz. zak. dobi le tedaj veljavo, ako so otroci res poškodovani na telesu; obtopenca bi ravnala proti temu paragrafu, ako bi kazen imela škodljiv vpliv na zdravje otrokovo, kar se pa v tem slučaju ni zgodilo; kajti, četudi so ostala vidna znamenja kazni, vendar se ne more trditi, da je zdravje otrok poškodovano, ali da so otroci vsled kazni zboleli. V obeh slučajih se je državni pravdnik pritožil, toda okrožno sodišče je potrdilo razsodbo prve instance in pritožbo zavrnilo. V. H.

Črnagora je prva izmed naših sovražnikov, ki je jasno priznala, da je onemogla, da se vojskovanje z njo združene entente nagiblje h končnemu porazu. Dne 13. januarja je zaprosil črnogorski kralj Nikita našega cesarja, da bi rad stopil na pot mirovnih pogajanj, kar se mu je dovolilo s pogojem, da črnogorska armada odloži orožje. Pogoj se je sprejel, sovražnosti so prenehale, avstrijska armada je zasedla vse večje kraje v Črnigori — s Skadrom vred. Mirovni dogovori naj bi bili začetek nove dobe in novega življenja na razdrapanih evropskih tleh!

Solstvo v Belgradu. Do 12. februarja se je vpisalo v ljudske šole belgrajske nad 3000 otrok; v kratkem pridejo še drugi na vrsto. Pouk se je začel te dni.

Slovenec vseučiliški profesor v Nemčiji. Naš rojak dr. Fran Žižek, docent za statistiko na dunajskem vseučilišču, je imenovan za profesorja na vseučilišču v Frankfurtu.

Vojne knjižnice na vozech. V Nemčiji so poslali na zahodno fronto dve knjižnici na vozech. Vozovi so opremljeni s predali, ki je v njih pregledno razvrščenih 2000 knjig. Vsega skupaj bodo oskrbeli vojakom 20 takih knjižnic. — Pri nas je ljubljanski »Kino Central« dal 27. domobranskemu polku za ustanovitev stalne knjižnice 600 K. Tudi drugim kranjskim polkom namerava oskrbeti knjižnice.

